

WYKAZ DZIAŁAŃ I KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH INTERWENCJI

INTERWENCJA	CEL SEKTOROWY	MOŻLIWE DO REALIZACJI DZIAŁANIA	RODZAJ/TYP KOSZTÓW
FAKULTATYWNA I.7.1 Poprawa infrastruktury służącej do planowania i organizacji produkcji, dostosowania produkcji do popytu w odniesieniu do jakości i ilości, optymalizacji kosztów produkcji i zwrotu z inwestycji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw	planowanie i organizacja produkcji, dostosowanie produkcji do popytu, zwłaszcza w odniesieniu do jakości i ilości, optymalizacja kosztów produkcji i zwrotów z inwestycji, stabilizowanie cen producenta (PROD (46(a)))	7.1.1 wymiana lub powiększenie upraw trwałych, z wyłączeniem szkółek i zagajników	zakup materiału szkółkarskiego dopuszczonego do obrotu zgodnie z przepisem art. 104 ust. 1 pkt. 3 i 12 ustawy o nasiennictwie zakup instalacji służącej do zakładania plantacji z wyłączeniem infrastruktury służącej do ich nawadniania Inne
		7.1.2 kontrola warunków klimatycznych, fitopatologicznych oraz entomologicznych w produkcji owoców i warzyw	zakup urządzeń i instalacji obsługujących systemy teleinformatyczne służące do przewidywania występowania warunków pogodowych wymienionych w definicji niekorzystnych zjawisk klimatycznych porównywalnych do klęski żywiołowej, określonej w art. 3 ust. 5 rozporządzenia 1308/2013, oraz niekorzystnych warunków fitopatologicznych oraz entomologicznych w procesie produkcji owoców i warzyw zakup urządzeń i instalacji obsługujących systemy teleinformatyczne służące do kontroli warunków klimatycznych w szklarniach lub w pomieszczeniach wykorzystywanych do produkcji grzybów uprawnych Inne
		7.1.3 zastosowanie systemów przekazywania informacji w zakresie planowania i organizacji produkcji owoców i warzyw	zakup systemów przysyłania informacji służących do planowania i organizacji produkcji członków organizacji producentów owoców i warzyw zakup systemów przysyłania informacji służących do organizowania dostaw owoców i warzyw od producentów do organizacji producentów owoców i warzyw, których są członkami oraz od organizacji do odbiorców zewnętrznych zakup współpracujących ze sobą urządzeń (tj. komputery, drukarki, modemy) i oprogramowania będącego elementami systemów przysyłania informacji Inne
		7.1.4 zastosowanie systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontroli jakości na etapie produkcji owoców i warzyw	zakup systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontroli jakości na etapie produkcji owoców i warzyw (tj. współpracujące ze sobą urządzenia i oprogramowanie komputerowe będące elementami tych systemów) Inne
		7.1.5 ochrona drzew i krzewów owocowych oraz upraw warzywnych przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi tj. grad, nadmierny deszcz, przymrozki, wiatr, a także przed zwierzyną łowną i ptakami	zakup instalacji chroniących drzewa i krzewy owocowe, sadzonki bylin wieloletnich oraz uprawy warzywne przed przymrozkami (np. urządzenia do mieszania powietrza, nagrzewnice przeciwprzymrozkowe, generatory dymu) zakup instalacji chroniących drzewa i krzewy owocowe, sadzonki bylin wieloletnich oraz uprawy warzywne przed opadami gradu, nadmiernymi opadami deszczu, wiatrem, nadmiernym nasłonecznieniem, zwierzętami łownymi, ptakami lub owadami (np. ogrodzenia chroniące przed zwierzętami, konstrukcje ochronne i przeciwwiatrowe oraz cieniujące, specjalistyczne urządzenia do płoszenia ptaków, lampy owadobójcze) Inne
		7.1.6 zapewnienie infrastruktury służącej do zbioru oraz gromadzenia i transportu owoców i warzyw po zbiorze (z wyłączeniem narzędzi)	zakup maszyn oraz urządzeń służących do sprawnego i efektywnego przeprowadzenia zbiorów owoców i warzyw w gospodarstwach członków, w tym specjalistycznych przyczep służących do gromadzenia owoców i warzyw po zbiorze (z wyłączeniem ciągników oraz przyczep rolniczych), wózków paletowych, wózków widłowych, skrzyniopalet służących do rozładunku wodnego Inne
		7.1.7 wdrożenie krajowych i unijnych systemów jakości	zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do spełnienia wymagań wynikających z wdrożenia krajowych i unijnych systemów jakości owoców i warzyw przeprowadzenie audytów zewnętrznych na terenie OP lub ZOP oraz w gospodarstwach członków OP prowadzących produkcję - z wyłączeniem kosztów personelu koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego do realizacji działań związanych z wdrożeniem krajowych i unijnych systemów jakości koszty personelu zaangażowanego do realizacji audytów zewnętrznych przeprowadzanych przez niezależny i wykwalifikowany podmiot zewnętrzny Inne
		7.1.8 wdrożenie systemów identyfikowalności i systemów certyfikacji oraz zarządzania jakością, w tym systemów monitoringu jakości produktów oferowanych odbiorcom	zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do spełnienia wymagań wynikających z wdrożenia certyfikowanych systemów zapewnienia jakości owoców i warzyw zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do wdrożenia wewnętrznych systemów kontroli jakości owoców i warzyw zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do wdrożenia systemu identyfikowalności produktów sektora owoców i warzyw przeprowadzenie audytów zewnętrznych na terenie OP lub ZOP oraz w gospodarstwach członków OP prowadzących produkcję - z wyłączeniem kosztów personelu koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego do realizacji działań związanych z wdrożeniem systemów identyfikowalności i systemów certyfikacji oraz zarządzania jakością, w tym systemów monitoringu jakości produktów oferowanych odbiorcom koszty personelu zaangażowanego do realizacji audytów zewnętrznych przeprowadzanych przez niezależny i wykwalifikowany podmiot zewnętrzny Inne
		7.2.1 zapewnienie infrastruktury służącej do przechowywania owoców i warzyw	budowa, przebudowa, remont lub zakup chłodziń wyposażonych w nowoczesne systemy przechowywania (np. technologia KA lub ULO) zakup maszyn oraz urządzeń niezbędnych do stosowania nowoczesnych systemów przechowywania w chłodziach (np. technologia KA lub ULO), celem dostosowania istniejących pomieszczeń przechowalniczych Inne
		7.2.2 zapewnienie infrastruktury służącej do przygotowywania owoców i warzyw do sprzedaży oraz do sprawnego i efektywnego realizowania dostaw	budowa, przebudowa, remont lub zakup budynków oraz budowli przeznaczonych do przygotowania owoców i warzyw do sprzedaży zakup urządzeń przeznaczonych do transportu chłodniczego lub w kontrolowanej atmosferze montowanych w samochodach ciężarowych lub w przyczepach do ciągników samochodowych w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym (np. agregat chłodniczy, zabudowa izotermiczna samochodu ciężarowego, naczepy lub przyczepy) zakup urządzeń oraz maszyn służących do przygotowania owoców i warzyw do sprzedaży, w szczególności do mycia, czyszczenia, sortowania, pakowania, konfekcjonowania, krojenia, cięcia, szatkowania, obierania oraz drylowania Inne
		7.2.3 zastosowanie systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontrolowania, planowania i realizacji dostaw	zakup i instalacja systemów teleinformatycznych wspierających stosowanie nowoczesnych metod kontrolowania, planowania i realizacji dostaw owoców i warzyw do odbiorców (tj. zakup i instalacja współpracujących ze sobą urządzeń i oprogramowania komputerowego będących elementami tych systemów) zakup i instalacja systemów przysyłania informacji służących do organizowania dostaw owoców i warzyw od organizacji producentów owoców i warzyw do zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw, którego organizacje te są członkami zakup i instalacja systemów przysyłania informacji służących do organizowania dostaw owoców i warzyw od organizacji producentów owoców i warzyw lub zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw do odbiorców zewnętrznych zakup i instalacja współpracujących ze sobą urządzeń i oprogramowania będących elementami systemów przysyłania informacji służących do organizowania dostaw owoców i warzyw Inne
		7.2.4 zastosowanie systemów teleinformatycznych służących do wspierania internetowych platform handlowych	wykorzystanie systemów teleinformatycznych wspierających korzystanie z internetowych platform handlowych (tj. zakup i instalacja współpracujących ze sobą urządzeń i oprogramowania komputerowego będących elementami tych systemów) Inne
		7.2.5 wykorzystanie dostępu do internetowych platform handlowych, giełd towarowych oraz baz danych handlowych, statystycznych i informacji rynkowej	zakup dostępu do internetowych platform handlowych, giełd towarowych oraz baz danych: handlowych, statystycznych oraz informacji rynkowej, w zakresie rynku owoców i warzyw Inne
		7.2.6 zapewnienie infrastruktury służącej do ważenia i etykietowania owoców i warzyw	zakup urządzeń służących do ważenia i etykietowania owoców i warzyw inne
		7.3.1 a) rejestracja znaków towarowych	koszty opłat związanych z rejestracją znaku towarowego i uzyskaniem na niego ochrony Inne
			koszty badań marketingowych dotyczących postrzegania znaku towarowego lub marki, o rejestrację których ubiega się OP lub ZOP przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP przez zewnętrznego usługodawcę

FAKULTATYWNA I.7.3 Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw	promocja i marketing produktów (MARKET(46(h))	7.3.1 b) przeprowadzanie badań marketingowych dotyczących marki lub znaku towarowego OP lub ZOP	koszty badań marketingowych dotyczących postrzegania znaku towarowego lub marki, o rejestrację których ubiega się OP lub ZOP przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP bez udziału zewnętrznego usługodawcy - koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego przy realizacji takich czynności koszty badań marketingowych nad rozpoznawalnością używanej marki lub znaku towarowego OP lub ZOP przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP przez zewnętrznego usługodawcę koszty badań marketingowych nad rozpoznawalnością używanej marki lub znaku towarowego OP lub ZOP przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP bez udziału zewnętrznego usługodawcy - koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego przy realizacji takich czynności zakup oprogramowania do przeprowadzenia badań marketingowych drogą elektroniczną przez OP lub ZOP Inne
		7.3.2 badania marketingowe w zakresie promocji ogólnej produktów i promocji znaków jakości	koszty badań marketingowych przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP przez zewnętrznego usługodawcę w zakresie promocji ogólnej produktów, przy czym promocja ogólna polega na działaniach promocyjnych skierowanych w odniesieniu do konkretnego produktu lub grupy produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013, bez wskazywania pochodzenia, producenta lub dystrybutora tego produktu lub grupy produktów koszty badań marketingowych przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP bez udziału zewnętrznego usługodawcy w zakresie promocji ogólnej produktów, przy czym promocja ogólna polega na działaniach promocyjnych skierowanych w odniesieniu do konkretnego produktu lub grupy produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013, bez wskazywania pochodzenia, producenta lub dystrybutora tego produktu lub grupy produktów - koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego przy realizacji takich czynności koszty badań marketingowych przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP przez zewnętrznego usługodawcę w zakresie promocji unijnych i krajowych znaków jakości odnoszących się do produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013 koszty badań marketingowych przeprowadzonych na zlecenie OP lub ZOP bez udziału zewnętrznego usługodawcy w zakresie promocji unijnych i krajowych znaków jakości odnoszących się do produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013 - koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego przy realizacji takich czynności Inne
		7.3.3 działania informacyjne, promocyjne i marketingowe realizowane w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych OP lub ZOP	koszty opracowania wraz z wdrożeniem strategii promocyjnych na zlecenie OP lub ZOP przez zewnętrznego usługodawcę koszty opracowania wraz z wdrożeniem strategii promocyjnych na zlecenie OP lub ZOP bez udziału zewnętrznego usługodawcy - koszty personelu OP lub ZOP zaangażowanego przy realizacji takich czynności koszty aktywnego uczestnictwa w pokazach, wystawach i targach, takie jak: koszty przygotowania stoiska, najmu powierzchni wystawienniczej, transportu, zakwaterowania i wyżywienia, związane z uczestnictwem przedstawiciela OP lub ZOP w ww. imprezach koszty utworzenia i administrowania stronami internetowymi OP lub ZOP, prowadzenia profilu OP lub ZOP w mediach społecznościowych lub innej działalności internetowej związanej z promocją znaków towarowych lub marek OP lub ZOP lub ich produktów koszty zaprojektowania, wytworzenia i publikacji/edycji materiałów informacyjnych i promocyjnych odnoszących się do produktu, znaku jakości, marki lub znaku towarowego OP lub ZOP Inne
	zwiększenie konsumpcji produktów sektora owoców i warzyw, świeżych lub przetworzonych (CONS(46(i))	7.3.4 działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy wśród konsumentów o znaczeniu zdrowego odżywiania się poprzez promowanie zwiększenia spożycia produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013	koszty zakupu lub wytworzenia materiałów informacyjnych (broшуry, filmy, audycje, strony, fora i blogi internetowe) promujących zdrowe odżywianie poprzez zwiększenie spożycia produktów sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. i oraz j rozporządzenia 1308/2013 Inne
FAKULTATYWNA I.7.4 Wycofanie z rynku owoców i warzyw	zapobieganie sytuacjom kryzysowym i zarządzania ryzykiem w celu unikania kryzysów i radzenia sobie z zakłóceniami na rynkach danego sektora (RISK(46(j))	7.4.1 a) koszty związane z przeprowadzeniem działań polegających na wycofaniu owoców i warzyw z rynku, z przeznaczeniem na bezpłatną dystrybucję wśród organizacji i fundacji charytatywnych, o których mowa w art. 52 ust. 6 lit. a (i) rozporządzenia 2021/2115	kwota wsparcia na rzecz wycofania z rynku, o której mowa w art. 26 rozporządzenia 2022/126, obejmująca zarówno unijną pomoc finansową, jak i wkład OP lub ZOP - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty kondycjonowania, o których mowa w art. 33 rozporządzenia 2022/126 - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty transportu - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej kwota wsparcia na rzecz wycofania z rynku, o której mowa w art. 26 rozporządzenia 2022/126, obejmująca zarówno unijną pomoc finansową, jak i wkład OP lub ZOP - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty kondycjonowania, o których mowa w art. 33 rozporządzenia 2022/126 - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty transportu - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej
		7.4.1 b) koszty związane z przeprowadzeniem działań polegających na wycofaniu owoców i warzyw z rynku, z przeznaczeniem na bezpłatną dystrybucję w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 52 ust. 6 lit. a (ii) rozporządzenia 2021/2115	kwota wsparcia na rzecz wycofania z rynku, o której mowa w art. 26 rozporządzenia 2022/126, obejmująca zarówno unijną pomoc finansową, jak i wkład OP lub ZOP - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty kondycjonowania, o których mowa w art. 33 rozporządzenia 2022/126 - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty transportu - w odniesieniu do produktów, których ilość nie przekracza limitu 5% wielkości produkcji sprzedanej kwota wsparcia na rzecz wycofania z rynku, o której mowa w art. 26 rozporządzenia 2022/126, obejmująca zarówno unijną pomoc finansową, jak i wkład OP lub ZOP - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty kondycjonowania, o których mowa w art. 33 rozporządzenia 2022/126 - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej koszty transportu - w odniesieniu do produktów, których ilość przekracza limit 5% wielkości produkcji sprzedanej
		7.4.2 koszty związane z przeprowadzeniem działań polegających na wycofaniu owoców i warzyw z rynku, z przeznaczeniem na skarmianie zwierząt znajdujących się: a)w gospodarstwach rolnych, b)w ogrodach zoologicznych, c)w parkach narodowych i parkach krajobrazowych, d)w rezerwach przyrody, e)na terenach obwodów łowieckich, jeżeli zwierzęta te są przedmiotem gospodarki łowieckiej	kwota wsparcia na rzecz wycofania z rynku
		7.5.1 wdrożenie systemów przyczyniających się do ograniczenia zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, w tym gazów cieplarnianych	zakup urządzeń i instalacji przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery przez istniejące systemy ogrzewania (np. filtry kominowe), z wyłączeniem możliwości zakupu systemów ogrzewania lub wymiany takich systemów zakup systemu niskoemisyjnego ogrzewania zasilanego biomasą z wyłączeniem kotłów do spalania słomy zastępującego istniejący system termomodernizacja i usprawnienia instalacyjne budynków wykorzystywanych dla potrzeb związanych z działalnością OP lub ZOP, w szczególności: a)docieplenie ścian zewnętrznych, b)docieplenie dachu lub stropu, c)zakupu świetlików dachowych, d)docieplenie podłóg, e)zakupu okien lub drzwi zewnętrznych, lub bram wjazdowych, f)zakup instalacji do odzyskiwania ciepła, g)zakup systemów energooszczędnego oświetlenia w technologii LED, h)zakup systemów monitoringu i zarządzania energią Inne
		7.5.2 produkcja energii z OZE wykorzystywanej dla potrzeb związanych z	budowa biogazowni rolniczej
			zakup instalacji PV
			zakup instalacji do wytwarzania energii cieplnej z energii promieniowania słonecznego
			zakup pomp ciepła

OBLIGATORYJNA I.7.5 Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu		7.5.2 produkcja energii z OZE wykorzystywanej dla potrzeb związanych z działalnością OP lub ZOP	zakup magazynów energii, pod warunkiem że będą służyły do gromadzenia energii wytworzonej przez biogazownię rolniczą, instalację PV lub instalację do wytwarzania energii cieplnej z energii promieniowania słonecznego zakup systemów zarządzania przepływami energii jeżeli będą sprzężone z urządzeniami zrealizowanymi w ramach działań związanych z produkcją energii z OZE
			Inne
	promocja, rozwój i wdrażanie: - metod i technik produkcji przyjaznych dla środowiska naturalnego; - praktyk produkcyjnych odpornych na agrofagi i choroby; - zmniejszania ilości odpadów i racjonalnego środowiskowo wykorzystania produktów ubocznych i gospodarowania nimi, w tym ich ponownego wykorzystania i odzysku; - ochrony i poprawy różnorodności biologicznej oraz zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych, w szczególności ochrony wody, gleby i powietrza (PROMO(46(e))	7.5.3 wdrożenie systemów poprawiających gospodarowanie wodą	zakup urządzeń i instalacji oraz budowy budowli niezbędnych do pozyskiwania, magazynowania w zamkniętych zbiornikach oraz zagospodarowania wody deszczowej (z wyłączeniem możliwości wykorzystania tej wody do nawadniania upraw), zakup urządzeń i instalacji do powtórnego obiegu wody (z wyłączeniem możliwości wykorzystania tej wody do nawadniania upraw).
		7.5.4 wdrożenie systemów kompostowania bioodpadów	zakup maszyn, urządzeń i instalacji oraz budowa budynków i budowli służących do kompostowania bioodpadów wraz z infrastrukturą zabezpieczającą przed przedostawaniem się odcieków do gleby i wód gruntowych
		7.5.5 wdrożenie systemu wspomagania decyzji w ochronie roślin	budowa stacji meteorologicznych
		7.5.6 wdrożenie bezpiecznych dla środowiska metod czyszczenia i napełniania sprzętu do wykonywania zabiegów ochrony roślin, w tym utylizacji resztek cieczy użytkowej	zakup systemów wspomagania decyzji w ochronie roślin, w w tym sprzętu teleinformatycznego wraz z oprogramowaniem niezbędnym do wdrożenia tych systemów
		7.5.7 wdrożenie systemu oczyszczania ścieków	Inne
		7.5.8 wdrożenie niskoemisyjnej aplikacji nawozów, precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin lub redukującego ich zużycie, uprawy bezorkowej, metod mechanicznego lub biologicznego zwalczania chorób, chwastów lub szkodników	budowa stanowisk do mycia i napełniania opryskiwaczy oraz utylizacji resztek cieczy użytkowej wraz z niezbędnym wyposażeniem
			Inne
			zakup maszyn i urządzeń oraz budowa budynków i budowli wchodzących w skład systemu oczyszczania ścieków
			Inne
			zakup maszyn i urządzeń do dogłębowej aplikacji nawozów, w tym aplikacji z wykorzystaniem rozwiązań cyfrowych
			zakup maszyn i urządzeń do precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin lub redukującego ich zużycie (np. opryskiwacze sensorowe lub recyrkulacyjne)
			zakup maszyn i urządzeń do uprawy bezorkowej
OBLIGATORYJNA I.7.6 Badania i rozwój	badania i rozwój w zakresie zrównoważonych metod produkcji, m.in. odporności na agrofagi, odporności na choroby zwierząt oraz, łagodzenia i adaptacji do zmiany klimatu, innowacyjnych praktyk i technik produkcji zwiększających konkurencyjność gospodarczą i wspierających rozwój rynków (REDE(46(d))	7.6.1 usługa służąca realizacji działań podejmowanych w ramach działalności badawczo-rozwojowej, obejmującej badania aplikacyjne lub prace rozwojowe w zakresie zrównoważonych metod produkcji, łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu, innowacyjnych praktyk i technik produkcji zwiększających konkurencyjność gospodarczą i wspierających rozwój rynków	zakup maszyn i urządzeń do mechanicznego lub biologicznego zwalczania chorób, chwastów lub szkodników (np. pielniki, urządzenia do mechanicznego niszczenia szkodników)
			Inne
			koszty usług służących realizacji działań podejmowanych w ramach działalności badawczo-rozwojowej, obejmujących badania aplikacyjne lub prace rozwojowe w zakresie zrównoważonych metod produkcji, łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu, innowacyjnych praktyk i technik produkcji zwiększających konkurencyjność gospodarczą i wspierających rozwój rynków